

**1968-1978 YILLARI ARASINDA KLİNİĞİMİZE YATIRILAN SEREBRAL
TROMBOZ OLGULARI
VE
BAZI ÖZELLİKLERİ**

Dr. Mehmet NADİR (x)
Dr. M. Arı BALCI (x)
Dr. Memet ÖZTOPÇULAR (xx)

ÖZET

1968-1978 yılları arasında kliniğimize yatırılan ve serebral tromboz tanısı konan hastaların yaş ve cinse göre dağılımı, ölüm oranları retrospektif olarak incelenmiştir.

GİRİŞ:

Bilindiği gibi serebrovasküler hastalıklar yetişkinlerde en sık görülen nörolojik bozukluktur (1). Bir kısım araştırmacılara göre dünya ölüm istatistiğinde kalb hastalıklarından sonra ikinci sırayı, diğer bazılarına göre ise kalb hastalıkları ve habis urlardan sonra üçüncü sırayı almaktadır (2,3,4,5). Amerika Birleşik Devletlerinde bir yılda 275.000 kişi ölmekte ve 300.000 kişinin sakat kaldığı bildirilmektedir. Aynı ülkede iki milyon inmeli bulunduğu tahmin edilmekte olup bunların yaklaşık olarak % 30 u 65 yaşın al-

tındadır. yıllık iş kaybı ve bakım masraflarının ise 7 milyar Dolar (yaklaşık 350 milyar TL) civarında olduğu hesaplanmıştır (1).

Tüm dünyada olduğu gibi ülkemizde oldukça yüksek oranda görülen serebrovasküler hastalıklar konusunda, tarayabildiğimiz kaynaklara göre, bölgemizin ne derece etkilendiğini bildiren bir çalışmaya rastlanmamıştır. Serebrovasküler hastalıkların % 50-60 kadarını serebral tromboz olgularının meydana getirdiği

(x) Atatürk Üniversitesi Tıp Fakültesi Nöroloji Kliniği Uzman Asistanı,

(xx) Aynı Klinik Profesörü.

düşünülürse serebral trombozu ön sıraya almamızın nedeni daha iyi anlaşılacaktır (1,3). Ancak burada bildirdiğimiz kliniğimize başvuran ve yatırılan hastalardır. yöremizde ortaya çıkan serebral tromboz olgularının tümünü kapsadığı iddia edilemez. Erzurum, Kars, Ağrı, Artvin, Gümüşhane, Muş, Van ve bir ölçüde de Erzincan, Bingöl, Tunceli, Bitlis, Trabzon ve Rize illerinden, gerek buralardaki sağlık kuruluşlarının sevki ve gerekse hasta sahiplerinin arzuları ile, serebrovasküler aksidanlı olgular kliniğimize gelmektedir. Ayrıca yukarıda adı geçen il

merkezlerinin bir çoğunda tam teşekküllü bir hastanenin, diğer bir ifade ile nöroloji kliniğinin ve hatta sinir hastalıkları uzmanının bulunmamasının yanısıra yöremizde en geniş olanakların kliniğimizde olduğu göz önüne alındığında bu tip olguların, diğer sağlık kuruluşlarına da gitmekle birlikte, büyük bir çoğunluğunun bize başvurduğu ve yatırıldığı söylenebilir. Bütün bu faktörlerin yanısıra yöremizin tabiat şartları ve toplum kültürünün de sıhhatli bir istatistiki değerlendirilmenin yapılmasını etkilediği inancındayız (x).

METERYAL VE METOD:

1968-1978 yılları arasında, klinik arşivinden yararlanılarak, yatırılan ve serebra tromboz tanısı konan hastaların

yaşı, cinsi ve prognozu gibi bulgular değerlendirilmiştir.

BULGULAR:

Yukarıda açıklanan tarihler arasında, tetkik ve tedavi amacıyla, kliniğimize yatırılan 6979 hastanın 1857 (% 26,6) sine serebrovasküler aksiden tanısı konmuş olup bunlarında 888 (%47,8) ini serebral trombozlar içermektedir. Tablo 1'de görüldüğü gibi olgularımızın 366 (%41,2) sı kadın ve 522 (% 58,8) si erkek hastalardır. Tüm tromboz olgularının çok küçük bir yüzdesinin (%4,2) 45 yaşın altında olmasına karşın çoğunluk (%59,1) 65 yaşın altındadır. Serebral trombozun, her iki cinsten, en çok 55-74 yaş gruplarında ortaya çık-

tığı görülmekle beraber 45-54 yaş grubundaki görülme insidansı da oldukça yüksektir.

Olgularımızın hemisfer lokalizasyonlarına göre dağılımını incelediğimizde lezyonun, sağ hemisfere oranla, sol hemisferde daha çok oturduğunu belirledik. 888 tromboz olgusunun 510 (% 57,4) unda lezyonun sol hemisferde oturmasına karşın 378 (%42,6) olguda lezyon sağ hemisferde saptanmıştır -Tablo:2).

On yıl içinde kliniğimize yatırılan serebral tromboz olgularının mevsimlere

(x) Bölgemizde ulaşım olanaklarının yetersizliğinin yanısıra özellikle Kış aylarında, bazı yörelerle uzun süre bağlantımız kesilmektedir. Diğer taraftan yöremiz halkının bir kısmı serebrovasküler aksiden geçiren hastalarına, kendine göre tedavi olarak, soğuk su banyosu yaptırır. Hasta, kendi ölçülerine göre, iyileşmez veya ölmez ise hekime götürürlere.

Tablo: 1. Serebral Tromboz Olgularının Yaş ve Cinsine Göre Dağılımı

Yaş Grupları	KADIN		ERKEK	
	Hasta Sayısı	% desİ	Hasta Sayısı	% desİ
44 ve Aşağısı	15	1,7	22	2,5
45-54	93	10,5	110	12,4
55-64	113	12,7	172	19,4
65-74	110	12,4	168	18,9
75 ve Yukarısı	35	3,9	50	5,6
TOPLAM	366	41,2	522	58,8

Tablo: 2. Serebral Tromboz Olgularının Hemisferlere Göre Dağılımı

Cinsi	Sağ Hemisfer	Sol Hemisfer
Kadın	165	201
Erkek	213	309
TOPLAM	378	510

göre dağılımını incelediğimizde, yöremizde, soğuk mevsimlerde serebrovasküler hastalıklarda belirgin bir artma olduğu göze çarpmaktadır. Tablo3'de görüldüğü gibi bölgemizde soğuk mevsime giren Kasım, Aralık, Ocak, Şubat ve Mart aylarında kliniğimize yatırılan serebral tromboz sayısı toplamı 430 olup ay ortalaması 86 dır. Buna karşılık İlkbahar kabul ettiğimiz Nisan ve Mayıs toplamı 135

ay ortalaması 67,5 dir. Sonbahar kabul edilen Eylül ve Ekim toplamı 132 ve ay ortalaması 66 olarak saptanmış, yaz kabul edilen Haziran, Temmuz ve Ağustos toplamı 191 olup ay ortalaması 63,6 olarak bulunmuştur. Buna göre kış aylarında kliniğimize başvuran ve yatırılan serebro vasküler aksidanlı olgu sayısında, yaz aylarına göre, ortalama 22,4 kadar bir artış saptanmıştır

Tablo: 3. Serebral Tromboz Olgularının Ay Mevsimlere Göre Dağılımı

Mevsimler	Aylar	Kadın	Erkek	Toplam
İlkbahar	Nisan	31	42	73
	Mayıs	30	32	62
Yaz	Haziran	35	39	74
	Temmuz	22	36	58
Sonbahar	Ağustos	26	33	59
	Eylül	30	38	68
Kış	Ekim	22	42	64
	Kasım	34	56	90
	Aralık	36	55	91
	Ocak	40	44	84
	Şubat	30	30	82
	Mart	30	53	83
TOPLAM		366	522	888

Serebral tromboz olgularında ölüm oranlarını incelediğimizde, gerek kadın ve gerekse erkek, sol hemisferde lezyon saptanan olgularda ölüm oranının karşı hemisfere oranla yüksek olduğu belirlen-

miştir. Tablo 4'de görüldüğü gibi sağ hemipleji (sol hemisfer lezyonu) saptanan 201 kadın olgunun 21 (% 10,44) i ve 309 erkek olgunun 38 (% 12,3) i ölümle sonuçlanmıştır.

Tablo: 4. Serebral Tromboz Olgularında Ölüm Oranları

Cinsi	Sağ Hemipleji		Sol Hemipleji	
	Salah	Ex.	Salah	Ex.
Kadın	180	21	150	15
Erkek	271	38	195	18
TOPLAM	451	59	345	33

Tablodan da görüldüğü gibi sol hemipleji -sağ hemisfer lezyonu) saptanan 165 kadının 15 (%9,09) i ve 213 erkek ol-

gunun 18 (% 8, 45) i ölmüştür. Ayrıca serebral tromboz tanısı konan tüm olgularımızda ölüm oranı % 10,36 dır.

TARTIŞMA :

Serebrovasküler hastalıklar yetişkinlerde görülen nörolojik hastalıkların başında gelmektedir (1,2,3,4,5). Onbir yıl içinde kliniğimize yatırılan 6979 hastanın 1857 (% 26,6) sini serebrovasküler hastalıklar oluşturmakta ve tüm olguların 1:3 ine yaklaşarak, kaynaklarında belirttiği gibi , kliniğimizde ön sırayı almıştır.

Serebral trombozun serebrovasküler hastalıklara oranı nı Merritt (1) % 49, Aktin(3) % 60, İdem (6) ise % 66 olarak bildirmektedirler. 11,yıl içinde kliniğimize yatırılan 1857 serebro-vasküler hastalıklı olgunun 888 i serebral tromboz olup oran olarak % 47, 8 dir. Adı geçen kaynaklardan Merritti ve Aktin 'in çalışmaları bölgemiz dışında olduğundan bizim açımızdan fazla bir önem arzetmemektedir. Ancak 1971 yılında aynı serviste İdem tarafından yapılan araştırmada

tromboz oranı % 66 olarak saptanmıştır. Aynı bölgede yapılan bu iki çalışma arasındaki farkı, çalışmamızın 11 yıllık bir süreyi kapsadığı düşünülürse, araştırmacı İdem'in gerek hasta sayısı ve gerekse süre bakımından dar sahada çalışma yapmış olması ile açıkladık.

Merritt (1), Aktin (3) ve Kumral (7) 40 yaşından önce serebral trombozun görülemeyeceğine ve en yüksek insidansın 60-80 yaşları arasında olduğuna, Mizuno (8) 50-69, Gürün (9) 55-80 yaşlarında, Tükel (10) 60 yaşın üstünde ve Bannister (11) ise orta yaş ve daha yaşlılarda, serebral trombozun görülme olasılığının yüksek olduğuna, değinmektedirler. Çalışmamızda 41 yaşın altında tromboz olgusu saptayamadık. Olgularımızın 285 i 55-64, 278 i 65- 74, 203 ü 45-54, 85 i 75 ve bu yaşın üstünde, 37 si ise 44 yaş ve bu

yaşın altındadır. Görüldüğü gib 888 tromboz olgusunun 563 (% 63,4) ü 55-74 yaş grupları arasında yer almaktadır. Diğer taraftan 44 yaş ve bu yaşın altında görülen serebral tromboz olguları % 4, 16 dır.

Serebro vasküler hastalıklar erkeklerde daha yüksek oranda görülmektedir (5,6). İdem (6) bu oranı % 53 erkek ve % 47 kadın olarak saptamıştır. Aynı yazarın bildirdiğine göre Boudouresgue bu oranı % 58 erkek ve % 42 kadın olarak belirlemiştir (6). Kumral (7) a. karotis interna tıkanması olgularının 3/1 oranında erkeklerde daha fazla görüldüğünü yazmaktadır. Araştırmamızda 888 tromboz olgusunun 522 (% 58,8) sini erkek ve 366 (% 41,2) sini ise kadın hastalar oluşturmaktadır. kaynaklar, lezyonun sol hemisferde daha yüksek oranda yerleştiğini, yazmaktadır (6). Çalışmamızda

510 (% 57,4) olguda lezyonun sol hemisferde, 378 (% 42,6) olguda ise sağ hemisferde saptanmış olması bulgularımızın kaynaklarla uyum içinde olduğunu göstermektedir (Tablo 2).

Tüm serebro-vasküler hastalıklar soğuk mevsimlerde, sıcak mevsimlere kıyasla, daha yüksek oranda görülür (1,5,6). II yıl içinde kliniğimize yatırılan serebral tromboz olgularının mevsimlere göre dağılımını incelediğimizde, yöremiz soğuk mevsimlerde serebro vasküler hastalıklarda artma olduğu göze çarpmaktadır (Tablo 3). Kliniğimize başvuran serebral trombozlu hastaların kış ayları ortalamasının 86 olarak saptanmasına karşın yaz ayları ortalaması 63,6 olarak belirlenmiştir. Görüldüğü gibi bulgularımızı kaynaklarla tam bir benzerlik içindedir.

SONUÇ :

1-1968-1978 yılları arasında servisi-mizde yatan tüm olguların % 26,6 sını serebro-vasküler hastalıklar oluşturmakta ve bunlarında % 47,8 ini serebral trombozlar içermektedir.

2-10 yıl içinde kliniğimize yatırılarak tedavisine çalışılan serebral trombozlu olguların % 59,1 i 65 yaşın altındadır. Buna göre bakım masrafları bir yana ülkemizin, sadece yöremizdeki, iş gücü kaybının küçümsenemeyecek oranda olduğu söylenebilir.

3- Serebral tromboz her iki cinste en çok 55-74 yaş gruplarında ortaya çıktığı görülmekle birlikte 45-54 yaş grubundaki görülme insidansı da oldukça yüksektir.

4- Çalışmamızda, lezyonun sol hemisferde % 57,4 oranında görülmesine karşın sağ hemisferde bu oran % 42,6 olarak saptanmış olup bu durum bize, serebral trombozların sol hemisferde görülme insidansının daha yüksek olduğunu, düşündürdü,

5- Serebral trombozların mevsimlere göre dağılımını incelediğimizde, kaynaklarda belirtildiği gibi, soğuk mevsimlerde bu hastalıkta belirgin bir artma olduğunu saptadık.

6- Serebral trombozlarda ölüm oranını kadınlarda % 9,8, erkeklerde % 10,7 olarak saptamakla birlikte tüm olgularımızda ölüm oranı % 10,36 olarak belirlenmiştir.

SUMMARY:

CEREBRAL THROMBOTIC CASES WHICH HAVE BEEN HOSPITALIZED BETWEEN 1968-78 IN OUR CLINIC

The patients with cerebral thrombosis were hospitalised to the department of Neurology of Medicine School of

Atatürk University between the dates 1968, and 1978 their sex, age and mortality rates were reviewed retrospectively.

YARARLANILAN KAYNAKLAR:

- 1- Merritt, H., (Çevirenler; Doğulu, S., Gökalp, H., Akpınar, S.) Beynin Vasküler Hastalıkları, Nöroloji 5. Baskı, Mars Matbaası, Ankara, 1975, s; 149-192.
- 2- De La Torre, J. C., Surdeon, J. W., Dexamethasone and DMSO in experimental trans orbital cerebral infarction, Vol. 7, No.6, November-December 1976 pp. 577-581.
- 3- Aktin, E.: Serebrovasküler Hastalıklar, Nöroloji, Sermet Matbaası, İstanbul, 1974, s: 79-115.
- 4- Aksoy, F.: Serebral Damar Yetersizliği Vakalarında EEG ve Angiografi Karşılaştırmaları, Serebrovasküler Hastalıklar Sempozyumu, İstanbul, 1974, s: 77-91.
- 5- Öztopçular, M.: Serebral Arteriyoskleroz, Atatürk Üniversitesi Tıp Fakültesi I. Tıp Kongresi, Ekspres Matbaası, Erzurum, 24-25 Mayıs 1978, s: 139-143.
- 6- İdem, H.: Serebrovasküler Hastalıklar Üstüne Yükseklik, İklim ve Sosyo-Ekonomik Açından Bir İnceleme, Nöropsikiyatri Arşivi, Cilt 11, Sayı 1-2, Ocak-Haziran 1974.
- 7- Kumral, K.: Serebrovasküler Hastalıklar Ege Üniversitesi Tıp Fakültesi Yayınları, No, 103, 1975, s: 39-136.
- 8- Mizuno, Y. et al.: EEG in Transient İschemic Attacks, Dis Nerv Syat, 33, Feb 1972, p: 126-136.
- 9- Gürün, S.: Vasküler Sistem Hastalıkları, Nöroloji (2. Baskı), Ankara Üniversitesi Basımevi, 1975, s: 234-289.
- 10- Tükel, K.: Nöroloji, Üniversite Ofset Basımevi İstanbul, 1966, s: 53-64.
- 11- Bannister, R.: Brain's Clinical Neurology Disorders of the Cerebral Circulation, Cerebral İschemia Fourth Edition London Oxford University Press, 1975, pp: 213-240.